

**Peer
Parliaments**

**Make
yourself
heard**

**EUROPEAN
CLIMATE
PACT**

**#MyWorldOurPlanet
#EUClimatePact**

Kako se gibamo

in premikamo naokrog.

Učno gradivo za modul 1

Kako se gibamo in premikamo naokrog: kratka potovanja

1. vprašanje

Kadar govorimo o kratkih potovanjih – bodisi hitro obiščete trgovino, se srečate s prijateljem ali greste v šolo po otroke – kaj bi vas spodbudilo k temu, da bi manj uporabljali svoj avto na bencinsko ali dizelsko gorivo? Kaj bi vas prepričalo, da bi namesto tega uporabljali javni prevoz ali druge okolju prijazne možnosti, kot so hoja, kolesarjenje ali uporaba vozila na električni pogon? **Oglejte** si spodnje **možnosti**, s svojo skupino **se pogovorite** o njih in **jih razvrstite** glede na rešitve, za katere menite, da so najboljše.

Točke	Možnost
5 točke	B
4 točke	C
3 točke	A
2 točke	E
1 točka	D

Vzorec glasovnice

- A** Na svojem lokalnem območju bi moral **svoje kolo uporabljati na varen način**. Kolesarske poti bi morale biti bolj razvite in varnejše.
- B** Zanesti bi se moral **na cenejši in priročnejši javni prevoz** s posodobljenimi informacijami o prevozu v realnem času.
- C** Spodbuditi bi me morali, **da pustim avtomobil doma**. Mesta bi morala nuditi manj parkirnih mest in uvesti strožje omejitve hitrosti v naseljenih območjih (30 km/h).
- D** Na voljo bi **morale biti več polnilnih postaj**, kjer lahko napolnim svoje električno vozilo, baterije za avtomobile na električni pogon pa bi morale biti izboljšane, da bi imeli avtomobili daljši doseg.
- E** Katerih **drugih rešitev** se še spomnite?

Kontekst

Čeprav se kratka potovanja večinoma opravljajo v manjših krajih in mestih, se teh poslužuje tudi veliko ljudi, ki živijo na podeželskih območjih. Mnogo ljudi pri gibanju po manjših krajih in mestih ne uporablja avtomobila, temveč se namesto tega odloči za hojo, uporabo kolesa ali javnega prevoza, kot so avtobus, vlak ali tramvaj.

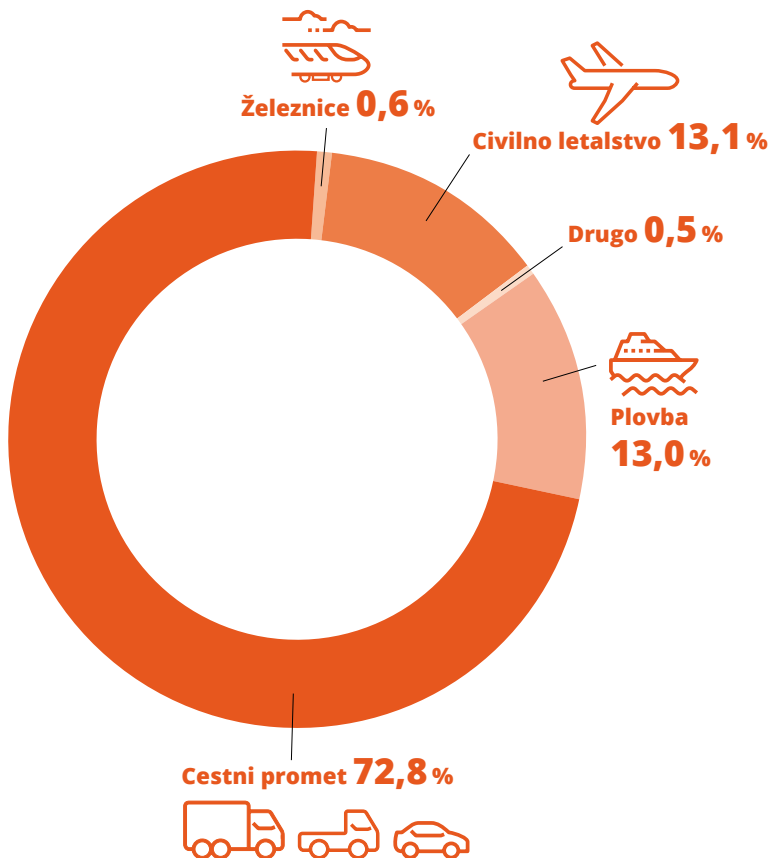
Promet predstavlja skoraj četrtno ustvarjenih emisij toplogrednih plinov v Evropi. Več kot 70 % emisij v prometu povzroči cestni promet, od česar predstavljajo največji delež avtomobili, kombiji in tovornjaki. Avtomobili so odgovorni za približno 12 % skupnih emisij CO₂ v Evropi in ta številka še narašča. Promet je tudi glavni vzrok onesnaževanja zraka v mestih.

Cilj Evropskega zelenega dogovora je, da Evropa do leta 2050 postane podnebno nevtralna. To pomeni, da do polovice stoletja ne smemo ustvariti več ogljika, kot ga lahko naši ekosistemi – gozdovi in oceani – naravno odstranijo iz ozračja. **Da bi dosegli ta cilj, moramo emisije CO₂ iz prometa zmanjšati za 90 %.** Evropska komisija je postavila temelje za to, kako lahko evropski prometni sistem postane pametnejši in podnebju prijaznejši – na primer s podvojitvijo števila hitrih vlakov in razvojem dodatne krožne infrastrukture v naslednjih 10 letih.

Cilj EU je s predlogi za zeleni posel in drugimi pobudami spodbuditi ljudi k zmanjšanju uporabe avtomobilov na bencinski ali dizelski pogon ter preiti na ničelno uporabo ali vozila z nizkimi emisijami (kot so električni avtomobili) ali trajnostne alternative, kot je javni prevoz (zlasti prevoz z nizkimi emisijami ogljika, kot je železniški promet).

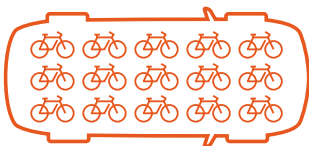
Zadnji predlogi Evropskega zelenega dogovora (paket »Fit for 55«) vključujejo strožje standarde emisij CO₂ za nove avtomobile. Prav tako se bo od leta 2026 uvedlo tudi trgovanje z emisijami **za cestni promet**, da bi pri novih vozilih do leta 2035 postopno ukinili tradicionalne motorje z notranjim izgorevanjem. Predlagano trgovanje z emisijami pomeni, da morajo dobavitelji goriva kupiti certifikate, ki jim omogočajo prodajo določene količine goriva ter nato ponovno prodajo nekaterih certifikatov v primeru preseganja zahtev. S tem bi zmanjšali emisije, izboljšali kakovost zraka in spodbudili voznike k manjši porabi, da bi porabili manj denarnih sredstev.

Kolesarjenje

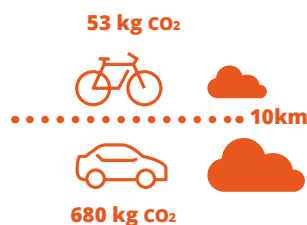
Kolesarjenje je stroškovno učinkovit, priročen, zdrav in okolju prijazen način potovanja, predvsem za kratka potovanja, ki predstavljajo večino mestnih potovanj.

Kolesa so tudi zelo **prostorsko učinkovita**: lahko namestite do 15 koles v prostor, ki ga zavzame samo en avtomobil. Kolesarske steze zavzamejo tudi manj prostora kot ceste ali avtoceste. In če zanje potrebujemo manj prostora, potrebujemo tudi manj zemljišč, posledično pa je manj onesnaženosti tal in vode.

-84%
CO₂

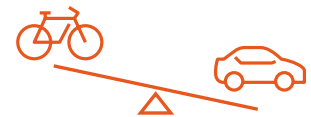
Kolesarji v Evropi vsako leto preprečijo nastanek več kot 16 milijonov ton CO₂. To je enako kot skupne letne emisije CO₂, ki jih ustvari celotna država v velikosti Hrvaške. Kolesarjenje prav tako zmanjša onesnaževanje zraka in obremenitev s hrupom. Poleg tega, **kolesarji ustvarijo 84 % manj emisij CO₂ kot ljudje, ki ne kolesarijo**: povprečna oseba, ki se namesto za vožnjo z avtomobilom odloči za kolesarjenje, zmanjša svoje emisije CO₂ za 3,2 kg vsak dan za čas svojega življenja.

Vsakodnevna 10 km vožnja z avtomobilom na delo eno leto ustvari 680 kg CO₂. Odhod na delo s kolesom namesto tega ustvari 627 kg manj. To je skoraj enako kot trije povratni leti enega potnika od Frankfurta do Barcelone.

Uspešnost kolesarskih poti

ne določata le njihova oblika in varnost, temveč tudi drugi dejavniki, kot so ustanove vzdolž poti, kako dobro so poti med seboj povezane in ter koliko oglaševanja in promocije so deležne.

Za proizvodnjo kolesa je potrebnih veliko manj sredstev kot za proizvodnjo avtomobila. Povprečna teža avtomobila je bila leta 2017 v EU skoraj 1 400 kg, medtem ko kolo redko tehta več kot 20 kg. To predstavlja samo 1,5 % teže avtomobila.

Kolesarjenje spodbuja ljudi tudi k uporabi drugih oblik trajnostnega prevoza. Nizozemske raziskave kažejo, da na Nizozemskem od doma do železniške postaje odide s kolesom 44 % potnikov vlaka. Ljudje, ki potujejo s **kombinacijo kolesa in vlaka**, tudi manj uporabljajo svoj avtomobil.

Kako se gibamo in premikamo naokrog: kratka potovanja

© Evropska unija

Javni prevoz v mestih

Javni prevoz za kratka potovanja vključuje cestni promet, kot so mestni in primestni avtobusi, ter železniški promet, kot so podzemna železnica, tramvaj in mestni/primestni vlaki. Javni prevoz je dober način za zmanjšanje zastojev in škodljivih emisij v mestnih območjih, še posebej, če ga poganja čistejša gorivo.

Pri avtobusnem prevozu obstajata dve možnosti brez emisij: avtobusi na baterijski pogon (baterijska električna vozila oziroma BEV) in avtobusi s pogonom na vodikove gorivne celice (električna vozila z gorivnimi celicami oziroma FCEV).

Vzpostavitev okolju prijaznejšega mestnega prometa se je šele začela. Vodilne regije in mesta so avtobuse z motorjem z notranjim izgorevanjem že začela nadomeščati z vozili brez emisij. Nizozemski upravitelj javnega prevoza Transdev tako na primer pričakuje, da bo celotni vozni park avtobusov v provinci Noord-Holland do leta 2022 brez emisij.

Da ljudje v mestih izberejo javni prevoz, ni odvisno le od njegove cene, dostopnosti in varnosti, temveč na to vplivajo tudi dejavniki, kot sta velikost mesta in kako enostavno ga je lahko obvladovati peš.

Kako se gibamo in premikamo naokrog: kratka potovanja

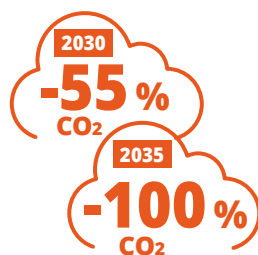
Avtomobilski promet

Število avtomobilov na cesti lahko zmanjšamo z zagotavljanjem izvedljivih in mikavnih alternativ, kot so dober javni prevoz, večje število kolesarskih poti ter programi skupnih avtomobilskih prevozov. Ljudi pomaga od vožnje z avtomobilom odvrniti tudi uvedba pristojbine za vožnjo v središče mesta.

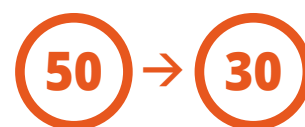

Vse pogostejša postaja **skupna raba avtomobila**, to pa pomagajo uresničevati programi oblike souporabe avtomobilov, kot so bazne postaje, vzajemna uporaba (peer-to-peer) in prost obtok. Leta 2018 je v programih souporabe avtomobilov sodelovalo več kot 6,5 milijona ljudi v Evropi.

Avtomobilski promet je velik vir emisij toplogrednih plinov v EU. Za odpravljanje težave je Evropska komisija predlagala zmanjšanje povprečnih emisij CO₂, ki jih ustvarijo avtomobili, za 55 % do leta 2030 in 100 % do leta 2035. Od leta 2035 dalje avtomobili ne bodo več ustvarjali škodljivih emisij, saj bodo motorji z notranjim zgorevanjem popolnoma ukinjeni.

Da bi spodbudili ljudi k uporabi javnega prevoza, bi lahko mesta v mestnih središčih zagotovila **manj parkirnih mest**. Vendar pa bi to lahko ljudi spodbudilo k temu, da bi se v trgovine na mestnem obrobju pogosteje odpravili s svojim avtomobilom.

Vožnjo z avtomobilom v mestih je mogoče narediti varnejše in okolju prijaznejše, ne da bi bilo treba podaljšati čas potovanja. To lahko storimo le z **znižanjem omejitev hitrosti** s 50 km/h na 30 km/h, katere dodatna prednost je zmanjšanje verjetnostni nastanka smrtnih primerov v prometnih nezgodah. Nekatere države, vključno z Belgijo, Nizozemsko in Španijo, so pred kratkim uvedle tovrstno zakonodajo. Kjer so bile na avtocestah uvedene omejitve hitrosti, so se emisije CO₂ očitno pozitivno zmanjšale.

E-mobilnost

Poznamo več vrst električnih avtomobilov. Pri nekaterih se za napajanje motorja uporablja baterija (baterijska električna vozila oziroma BEV). Nekateri so hibridna vozila, pri katerih se električni motor kombinira z bencinskim motorjem (priključna hibridna električna vozila oziroma PHEV). Drugi pa namesto črpanja električne energije iz baterije uporabljajo za proizvodnjo električne energije vodikove gorivne celice (električna vozila z gorivnimi celicami oziroma FCEV).

Zanimanje za električne avtomobile v Evropi hitro raste. Leta 2020 je globalna prodaja teh vozil narasla za 43 %, deloma zaradi upada cen baterij.

Medtem ko bi za **baterijski** paket v majhnem avtomobilu leta 2010 odšteli približno 25 000 €, bi danes za enak baterijski paket plačali okrog 3 500 € – padec cene za 86 %.

Emisije CO₂ iz električnih avtomobilov so približno trikrat nižje kot pri enakovrednih bencinskih ali dizelskih avtomobilih, v celotni življenjski dobi vozila. Čeprav se fosilna goriva še vedno uporabljajo za izdelavo baterij in proizvajajo električno energijo, ki napaja vozila, ta energija vse pogosteje prihaja iz obnovljivih virov, kot sta sončna energija ali veter. Ocenjuje se, da bi po manj kot dveh letih vožnje nekateri modeli električnih avtomobilov prihranili več ogljika, kot ga je bilo potrebnega za njihovo proizvodnjo.

Še več, električni avtomobili so veliko tišji, saj nimajo tradicionalnega motorja z notranjim zgorevanjem, zato je onesnaženost okolja s hrupom nižja. Električna vozila nudijo številne prednosti tudi kar se tiče lokalne kakovosti zraka, predvsem zaradi ničelnih emisij izpušnih plinov na ulični ravni.

Kako se gibamo in premikamo naokrog: kratka potovanja

E-mobilnost

Tudi polnjenje postaja hitrejše. V začetku leta 2021 je bila izdelana baterija, ki zagotovi dovolj električne energije za 320 km dolgo pot s samo pet-minutnim polnjenjem. To vam omogoči, da svoj električni avtomobil napolnite v skoraj enakem času, kot ga potrebujete, da napolnite rezervoar z bencinom ali dizelskim gorivom. Da bi zagotovili, da bi vozniki svoja vozila lahko polnili ali polnili z gorivom po vsej Evropi, EU predlaga uvedbo predpisov, ki od držav zahtevajo namestitev polnilnih postaj in postaj za polnjenje na glavnih cestah v rednih intervalih: vsakih 60 km za električno polnjenje in vsakih 150 km za polnjenje z vodikom.

Kot alternativa avtomobilom imajo pozitiven vpliv na okolje tudi **E-kolesa**. Ta so običajno zelo učinkovita, saj porabijo samo okrog 10 % energije manjšega električnega avtomobila.

Zaradi vladne podpore se znižujejo tudi cene. Da bi preprečili posledice pandemije, so številne evropske vlade razširile svoje programe subvencij za električna vozila.

Lastniki električnih vozil imajo tudi koristi od drugih prednosti, kot je oprostitev davka pri registraciji vozila v nekaterih državah in brezplačno parkiranje v drugih državah.

Povprečen vozni doseg novih baterijskih električnih vozil (BVS) nenehno narašča.

Leta 2020 je povprečni vozni doseg pri novem baterijskem električnem avtomobilu znašal 350 km več kot je leta 2015 znašal 200 km.

Kako se gibamo in premikamo naokrog: kratka potovanja

Kako se gibamo in premikamo naokrog: dolga potovanja

2. vprašanje

Kaj bi vas spodbudilo k temu, da bi manj potovali z letalom in namesto tega izbrali vlak ali avtobus, kadar govorimo o potovanjih na dolge razdalje?

Oglejte si spodnje možnosti, s svojo skupino se pogovorite o njih in jih razvrstite glede na rešitve, za katere menite, da so najboljše.

Točke	Možnost
5 točke	B
4 točke	C
3 točke	A
2 točke	E
1 točka	D

Vzorec glasovnice

- A** **Odpovedati bi se moral vožnji z letalom.** Letalske vozovnice bi morale biti dražje, kar ne bi pripomoglo le k izravnavi emisij CO₂, temveč tudi znižalo stroške podnebnih sprememb.
- B** Kupiti bi moral več **cenovno dostopnih vozovnic za vlak** in bi tako naredil potovanje bolj zanimivo.
- C** **Evropa bi morala biti bolj povezana** z vlaki, nočni vlaki na dolge razdalje a bi morali biti vedno na voljo. Nakup vozovnic za vlak bi moral biti ob vsakem mojem obisku v Evropi enostaven.
- D** Delodajalci in zaposleni bi morali biti nagrajeni za **ponudbo in izbiro trajnostnih možnosti prevoza.**
- E** Katerih **drugih rešitev** se še spomnite?

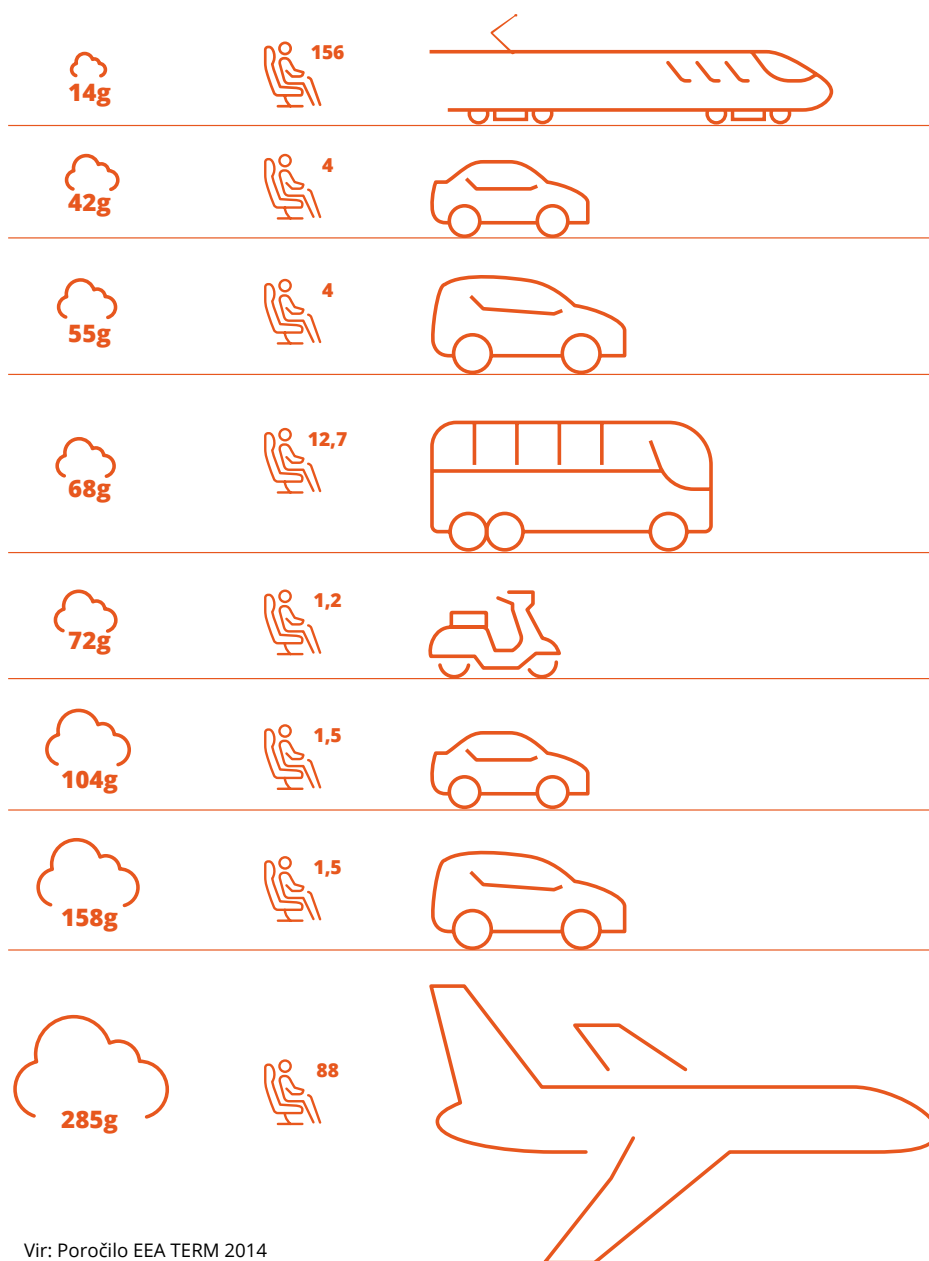

Kontekst

Čeprav je treba nekaj potovanj na dolge razdalje opraviti zaradi dela, jih je večina namenjenih za počitnice in rekreacijo, večino teh potovanj pa opravimo z letalom, avtomobilom, vlakom ali avtobusom.

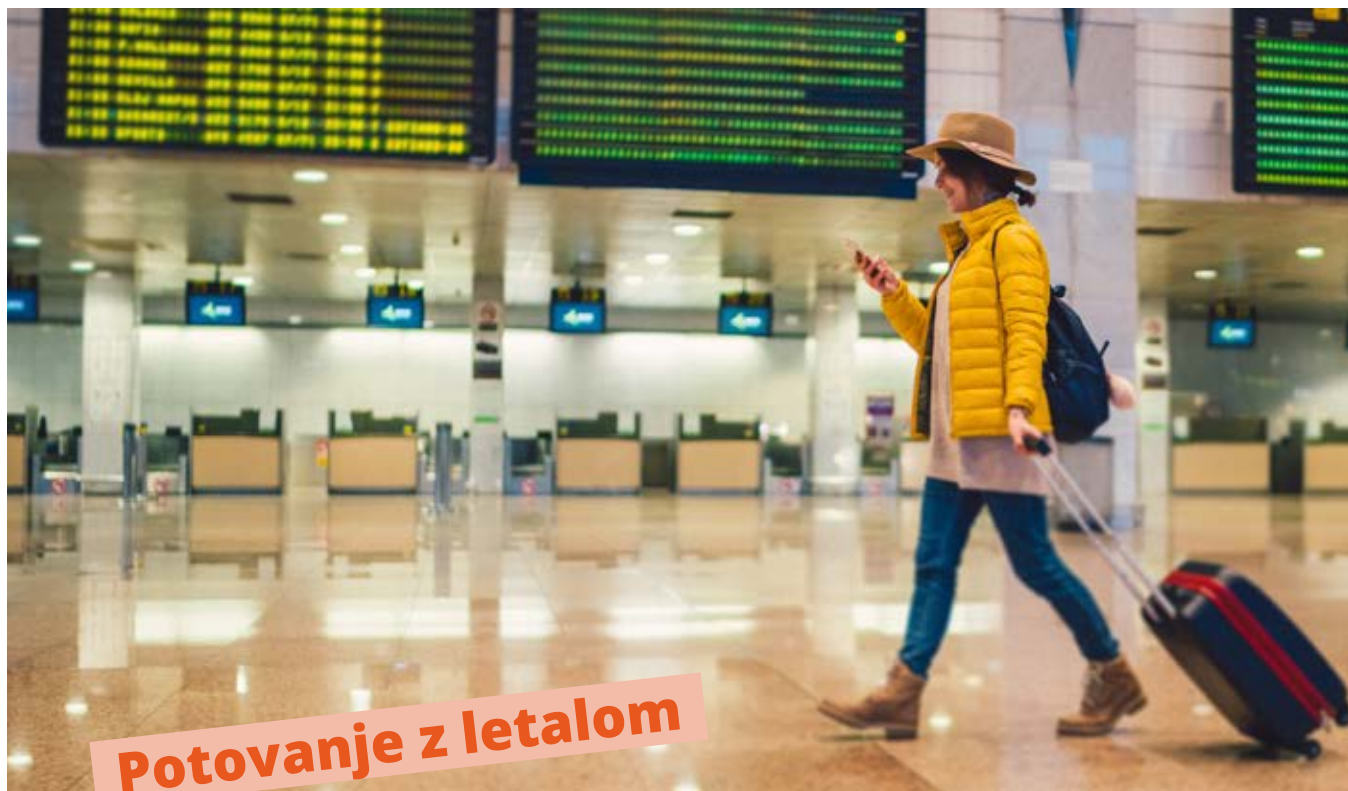
Letala so najmanj okolju prijazna možnost, saj proizvedejo skoraj 300 g emisij CO₂ na potnika, na kilometer. Avtobus proizvede četrtno teh emisij. Okolju najbolj prijazna možnost je železnica. Majhen avtomobil poln potnikov proizvede trikrat več emisij kot vlak.

Emisije CO₂ iz potniškega prometa (g CO₂ na km potnika)

Vir: Poročilo EEA TERM 2014
eea.europa.eu/transport

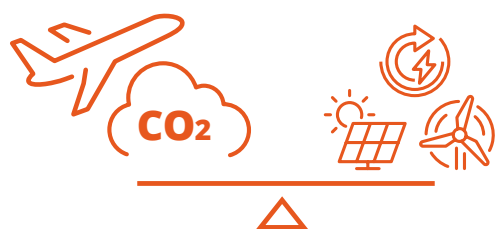

Potovanje z letalom

Delež emisij toplogrednih plinov, ki jih proizvedemo z zračnim prometom, je s svojimi 14 % v primerjavi z 72 % emisij iz cestnega prometa relativno majhen. Vendar pa je potovanje z letalom eden najhitreje rastočih virov emisij. EU ima veljavno zakonodajo o zmanjšanju emisij, ki jih ustvari letalski promet v Evropi, ter sodeluje z drugimi državami pri razvoju podobnih ukrepov po vsem svetu.

Nedavni predlogi Evropske komisije o Zelenem dogovoru vključujejo tudi predlog o **posodobitvi davčnih oprostitev za kerozin**, ki se uporablja kot gorivo za letala.

Ker se pri kratkih letih porabi na potnika in na kilometer več goriva kot pri letih na dolge razdalje (zaradi velike porabe goriva med vzletom in pristankom), je prišlo do javne razprave o tem, ali bi bilo treba **kratke lete** prepovedati. Francoski parlament je na primer pred kratkim odobril prepoved letalskih linij, ki pokrivajo razdalje, ki jih je z vlakom mogoče prevoziti v manj kot 2,5 urah. Lahko bi trdili, da je ta prepoved bolj simbolična kot učinkovita, saj bo zmanjšala emisije letal za manj kot 1 %.

Da bi zmanjšali vpliv, ki ga ima zračni promet na podnebje, lahko emisije toplogrednih plinov, ki jih povzroči potovanje z letalom, izravnamo. To pomeni, da lahko izračunate količino ogljika, ki ga ustvari vaša pot, ter plačate organizaciji, da zmanjša emisije drugje ali posadi več dreves. Vendar pa kritiki izravnave ogljika pravijo, da moramo v vsakem primeru najprej ustvariti manj ogljika.

Glede na anketo Evropske investicijske banke o podnebjju bi 62 % Evropejcev podprlo prepoved kratkih letov, 72 % anketirancev pa podpira davek na emisije ogljika iz letalskega prometa.

Vožnja z vlakom je **možnost potovanja z nizkimi emisijami ogljika**, pri potovanju na dolge razdalje, zlasti ker vlake poganja zelena električna energija.

Potovanje z vlakom je lahko cenovno dostopnejše, če bi vlade **subvencionirale železniške vozovnice**, saj bi s tem prispevali k tekočim stroškom in tako pomagali znižati cene za potnike. Nemška vlada je na primer v okviru svojega programa za varstvo podnebja pred kratkim znižala stopnjo DDV na železniške vozovnice z 19 % na 7 %. Cene vozovnic za medkrajevne vlake so se zaradi tega posledično znižale za 10 %.

Ena od ovir pri potovanju z vlakom na dolge razdalje je razlika v železniških omrežjih v različnih državah; na primer v elektrifikaciji in velikosti (širini) tirov. Vendar pa v Evropi kljub temu obratujejo številni mednarodni vlaki, med drugim tudi InterCityExpress, ki povezuje Nemčijo, Nizozemsko, Belgijo, Francijo, Dansko, Švico in Avstrijo.

Da bi zadovoljili vse večjo potrebo po trajnostnih potovanjih, so ponovno **zaživele tudi nočne evropske železniške storitve**. Sodelovanje med nemškimi železnicami (DB), avstrijskimi zveznimi železnicami (ÖBB), francoskimi železnicami (SNCF) in švicarskimi zveznimi železnicami (SBB) bo vzpostavilo štiri nove nočne linije, ki bodo povezovala 13 največjih evropskih mest.

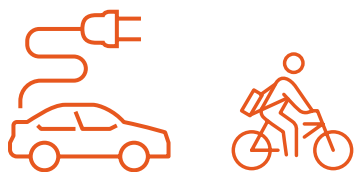
EU si prizadeva ustvariti vseevropsko omrežje železniških prog, cest, celinskih plovni poti, pomorskih plovni poti, pristanišč, letališč in železniških terminalov, znanih kot **vseevropsko prometno omrežje (TEN-T)**. To omrežje podpira program, katerega cilj je vzpostaviti evropski sistem za upravljanje železniškega prometa, ki bo nadomestil več kot 20 različnih nacionalnih železniških sistemov in pomagal ustvariti brezhibno, vseevropsko železniško omrežje.

Kako se gibamo in premikamo naokrog: dolga potovanja

Potovanje zaposlenih predstavlja ogromen vir emisij ogljika. Večina poslovnih potovanj se opravi z letalom ali avtomobilom – dvema načinoma prevoza, ki najbolj onesnažujeta okolje. Poleg tega so **odtisi CO₂ pri potovanjih v poslovnem in prvem razredu**, ki jih podjetja pogosto rezervirajo, tri do štirikrat višji od tistih v ekonomskem razredu. Število letov, ki jih opravijo zaposleni, je v primerjavi z leti, ki jih opravijo povprečni dopustniki, tudi veliko večje.

Odhod na delo je eden od glavnih razlogov, zakaj ljudje vsak dan potujejo. V Nemčiji je 27 % celotne razdalje, ki jo ljudje prepotujejo, namenjenih delu. Na Hrvaškem je ta delež 47 %. V Nemčiji uporablja za odhod na delo svoj avtomobil kar 68 % delovno aktivnega prebivalstva. To številko primerjajte z mestom, kot je København – eno od najbolj kolesarjem prijaznih mest v Evropi – kjer se približno 40 % odhoda na delo opravi s kolesom.

Ukrepi za zmanjšanje ogljičnih emisij iz poslovnih potovanj vključujejo **zamenjavo srečanj v živo z virtualnimi srečanji. Nekatera podjetja razmišljajo tudi o prehodu na okolju prijaznejše načine potovanja** (npr. z letala na vlak ali s posameznih službenih avtomobilov na vozila v skupni rabi), kot tudi o **vzpostavitvi okolju prijaznejšega voznega parka podjetja** (na primer z zamenjavo avtomobilov na bencinski ali dizelski pogon z električnimi vozili).

Francija je sprejela zakon, ki od podjetij z več kot 50 zaposlenimi zahteva, da omogočijo delo na daljavo, omogočijo dostop do koles ali souporabe avtomobilov ter krijejo nekatere stroške svojih zaposlenih za prevoz na delo.

Želite deliti svoje mnenje o prihodnjih podnebnih politikah EU z ljudmi iz celotne Evrope?

Obiščite večjezično digitalno platformo za Konferenco o prihodnosti Evrope, kjer lahko delite svoje ideje!

Kako želite prispevati k podnebno nevtralni Evropi? Pridružite se razpravi in sodelujte!

Obiščite spletno mesto Count Us In sprejmite obveznost!

Kako lahko prispevate k podnebno nevtralni Evropi

Več hodite in kolesarite

Potujte s kolesom ali izberite hojo, kadar je to mogoče.

Vozite električno vozilo

Vaš naslednji avtomobil naj bo prost emisij.

Manj potujte z letalom

Zmanjšajte število potovanj z letalom, da znatno zmanjšate svoj ogljični odtis.

Zmanjšajte svoje emisije ogljika

če se ne morete izogniti vožnji z letalom.

Uporabite javni prevoz

namesto svojega vozila (če ga imate).

Želite biti seznanjeni z rezultati Peer Parliaments?

Želite gostiti Peer Parliament?

Obiščite stran Peer Parliament na spletni strani Evropskega podnebnega pakta in se registrirajte!